

Hodnotenie environmentálnych škôd na chránených druhoch a biotopoch európskeho významu

Základné pojmy zo smernice **2004/35/ES** a zákona **NR SR č. 359/2007 Z. z.**

Dobromil Galváněk, dobromil.galvanek@gmail.com

Smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (tzv. ELD smernica)

- Prijatá v roku 2004
- U nás sa vykonáva cez Zákon NR SR č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Princíp „znečisťovateľ platí“
- Environmentálna škoda môže vzniknúť na vode, pôde a **chránených biotopoch a druhoch**
- Zákon platí od 1.9.2007, ale doteraz nebol na Slovensku zaznamenaný prípad významnej environmentálnej škody na chránených biotopoch a druhoch, ktorý by sa riešil podľa tohoto zákona

Pracovné činnosti, na ktoré sa vzťahuje zákon 359/2007 v prípade chránených biotopov a druhov

1. Rizikové činnosti, pri ktorých platí **objektívna zodpovednosť** (bez ohľadu na zavinenie)

Sú vymedzené v § 1 ods. 2 (napr. činnosti ako zber a zneškodňovanie odpadov, ale aj preprava nebezpečného tovaru či uvoľňovanie GMO)

2. Ostatné činnosti, pri ktorých platí **subjektívna zodpovednosť** (je potrebné preukázať zavinenie)

Výnimky zo zodpovednosti:

- Vojnový stav
- Výnimočný prírodný jav, ktorý sa nedá ovplyvniť ani odvrátiť (vyššia moc)
- Činnosť spojená s jadrovým rizikom
- Znečistenie difúzneho charakteru, kde nie je preukázateľná príčinná súvislosť medzi environmentálnou škodou a pracovnou činnosťou
- Udalosť, emisia alebo havária, ku ktorej došlo pred dátumom účinnosti zákona 359/2007 (1.9.2007)
- Škoda je výsledkom udalosti, havárie alebo emisie, ktorá súvisí s činnosťou, ktorá bola vykonaná a skončená pred dátumom účinnosti zákona 359/2007

Definícia environmentálnej škody na chránených biotopoch a druhoch:

- Škoda, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie alebo udržiavanie priaznivého stavu biotopu/druhu
- Vysoká pravdepodobnosť vzniku škody sa definuje ako bezprostredná hrozba environmentálnej škody (BHEŠ)
- Vzťahuje sa iba na činnosť právnických osôb alebo podnikajúcich fyzických osôb (súkromné aj verejné subjekty, zisková aj nezisková činnosť)

Chránené biotopy a druhy (biotopy a druhy európskeho významu)

- Druhy z príloh 2 a 4 Smernice o biotopoch, biotopy z prílohy 1 Smernice o biotopoch a vtáky z prílohy 1 Smernice o vtákoch
- Prílohy 1, 5, 6 a 32 Vyhlášky 24/2003, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody

Priaznivý stav ochrany

- **Za priaznivý stav biotopu** sa pokladá situácia, keď sa prirodzený areál a plocha biotopu nemenia, prípadne sa zväčšujú, biotopy si udržiavajú svoju špecifickú štruktúru a funkcie a nepredpokladá sa zhoršenie v blízkej budúcnosti. Biotopy si ďalej udržiavajú priaznivý stav svojich typických druhov.
- **Za priaznivý stav druhu** sa pokladá situácia, keď populačná dynamika druhu naznačuje, že je schopný sa dlhodobo udržiavať v chránenom biotope ako životaschopný prvok, nezmenšuje sa jeho prirodzený areál, ani sa nepredpokladá zmenšenie v blízkej budúcnosti a existuje dostatočne veľký biotop na udržanie druhu.

Obnova, preventívne a nápravné opatrenia

- **Obnovou** sa v prípade chránených biotopov a druhov rozumie návrat poškodených prírodných zdrojov alebo ich zhoršených funkcií do základného stavu (priaznivého stavu, prípadne stavu pred poškodením).
- **Preventívne opatrenia (PO)** majú za cieľ predísť alebo minimalizovať bezprostrednú hrozbu environmentálnej škody.
- Obnovné opatrenia sa prijímajú, ak už došlo k environmentálnej škode
- **3 typy nápravy: primárna, doplnková, kompenzačná**
- **Primárna náprava** predstavuje obnovu do základného prípadne takmer základného stavu a to na mieste, kde došlo k environmentálnej škode.
- **Doplnková náprava** sa uplatňuje v situáciách, keď nie je možná úplna primárna náprava. Môže sa vykonať aj na inom mieste, ako je priestor, kde došlo k environmentálnej škode.
- **Kompenzačná náprava** je kompenzácia dočasných strát na prírodných zdrojoch a ich funkciách, kým nedôjde k obnove poškodených prírodných zdrojov do základného stavu. Môže sa vykonať na mieste, kde došlo k environmentálnej škode aj na inej vhodnej lokalite. Platí princíp ekvivalencie, teda mali by sa zabezpečiť prírodné zdroje rovnakého typu, kvality a množstva, ako boli poškodené. Ak to nie je možné, akceptovateľná je aj kompenzácia cez náhradné prírodné zdroje a funkcie.

Prečo sa zákon 359/2007 vo vzťahu k chráneným biotopom a druhom zatiaľ neuplatňuje a prečo by sa tento stav mal zmeniť?

Prečo sa neuplatňuje

- Smernica 2004/35/ES sa na Slovensku neintegrovala do jednotlivých zákonov, ale transponovala sa pomocou zvláštneho zákona 359/2007. Prípádov významnej environmentálnej škody nie je veľa a je jednoduchšie ich riešiť pomocou „zabehaných“ zákonov (v prípade chránených biotopov a druhov pomocou zákona o ochrane prírody a krajiny).
- Zákon 359/2007 je síce po odbornej stránke v poriadku, ale chýbajú vykonávacie predpisy, metodiky, manuály. Napr. je nejasné, čo sa pokladá za významnú škodu. Aj medzi odbornou verejnosťou prevláda názor, že je to najmä zákon pre priemyselné havárie, hoci jeho záber je oveľa širší.

Prečo by sa mal uplatňovať

- Dôležitejšie, ako potrestať páchatel'a pokutou alebo inou sankciou, je podľa môjho názoru napraviť škodu
- V ochrane prírody je stále málo finančných prostriedkov na praktickú ochranu a obnovu resp. nevyužívajú sa efektívne. Nie je jasné, či a do akej miery budú po roku 2020 k dispozícii štrukturálne fondy. Nápravné opatrenia podľa zákona 359/2007 môžu byť jedným zo spôsobov ako zabezpečiť obnovu poškodených biotopov alebo druhov